

Contra la tecnificació de la política

Alguns fenòmens de la societat industrial i del món modern han adquirit una especificitat que provoca indubtable inquietud, tant per la seva dimensió negativa com per la probable irreversibilitat en el futur: creixement demogràfic forassenyat, amb una piràmide de població completament desequilibrada als països pobres la qual és, des d'ara, configurada inamoviblement per als trenta anys vinents si és que abans no hi ha una guerra atòmica; superfícies de la millor qualitat per al conreu, irrecuperablement preses a l'agricultura per les ciutats i les autopistes amb el formigó destructor de l'humus com a vincle universal terraquí; producció de plutoni i làtic indestructibles durant milers d'anys; megaiòpolis amb desenrotllament cancerós imparabile sense possibilitat de gestió saludable i raonable de les seves insuficiències i incapacitats ni tampoc possibilitat de modificació radical; rendiments decreixents a la indústria i en bona part dels mateixos sectors considerats fins fa poc com «de punta»; esgotament a ritme calculable de recursos materials com el petroli, el coure i l'aigua potable; destrucció de centenars d'espècies animals; asfíxia lenta de mars i oceans...

Sabem, al mateix temps, que d'una població activa mundial de mil cinc-cents milions de persones, la xifra de desocupació actual n'afecta ja tres-cents milions, uns quinze milions dels quals són professionals especialitzats. I mentre passa tot això, hom calcula que d'aquí a l'any 2000 caldrà crear en el món nou-cents milions de nous llocs de treball, la qual cosa dona una magnitud veritablement anglosant al problema de l'ocupació, sense entrar en l'anàlisi de la mena de característiques i la qualitat del treball que tindrà la feina de les persones ocupades en la producció de béns i serveis cap a les darreries de segle. D'altra banda, estudis detallats sobre el cost creixent de l'energia assenyalen que caldrà una xifra d'inversions immediata de l'ordre de 40.000 milions de dòlars per a poder produir demà l'energia requereix a vint anys, si hom vol mantenir els índexs mitjans rida d'aquí a vint anys, si hom vol mantenir els índexs mitjans actuals de creixement econòmic. És oportú de recordar, també, que aquestes xifres i previsions coexisteixen amb unes despeses mundials d'armament que assolien 360.000 milions de dòlars el 1977.

La manca d'inversions en béns de capital veritablement productius es combina, doncs, amb el malbaratament destructiu. El consum dialocat i fútil conviu amb la misèria material més absoluta i amb la desocupació, situació anihiladora d'energia mental i font de desequilibri psíquica. Signes, tot plegat, inqüestionables d'una crisi produïda per un excés d'èxit material de l'Occident. Resultat, en definitiva, de la fascinació irrefrenable per una passió moder-

na anomenada progrés que s'ha concretat, en paraules de Lewis Mumford, en més poder centralitzat, més propietat del sòl, més ingressos dineraris, més productivitat industrial i més publicitat al servei del prestigi de l'estat-nació; un plec de cinc potències convertibles totes en magnituds quantitatives standards que han constituït una poderosa fantasmagoria, la primacia de la qual sosté els esforços i obté l'obediència de tots els qui formem el món «civilitzat» en règim capitalista o socialista.

Els informes del Club de Roma han insistit reiteradament en la necessitat d'introduir la noció de límit al creixement econòmic i ens han ensenyat a pensar en termes de món finit, el temps del qual ha començat ja a imperar. Pel seu cantó, el moviment ecològic s'ha fet ressò de les conseqüències ruïnoses que acompanyen l'ús desequilibrat dels recursos i de les tècniques, contribuint, amb el seu discurs, a sensibilitzar-nos en això que s'ha convingut a anomenar «qualitat de vida», però que més aviat vol gratar i interrogar-se sobre les condicions a partir de les quals la vida humana deixa de ser-ho per a convertir-se en sofriment permanent ocult, frustració eufòrica, anorreament anímic esclatant.

Aquestes veus no pretenen imaginar paradisos terrenals perfectes, sinó simplement comunitats millors que evitin la catàstrofe: el totalitarisme i el superestat; la cosificació de la persona humana, la tecnologia delirant ambivalent (portadora de progrés i ensem de destrucció), la centralització encara més creixent del poder polític i econòmic en poques mans... El seu «realisme» està oferint un conjunt de recomanacions que fóra bo no desatendre: descentralització del poder polític de l'estat-nació mitjançant la federació de nacionalitats sense estat i de regions amb peculiaritats específiques fins arribar a l'autonomia municipal on poder considerar l'home concret; desconcentració de les grans ciutats a partir de la dispersió política, industrial i comercial; defensa de les llibertats formals conquerides a les democràcies occidentals, i incrementar-les amb una organització educativa que situï la ciència en el lloc estricte que li correspon evitant la tecnificació del pensament, de l'art i la política o sociabilitat.

Es en la nova ideologia moderna que aconseguix tecnificar tot el món de l'acció comunicativa, àdhuc la política, on Habermas veu el principal tret específic de la societat industrial avançada i que constitueix el primer escull per a l'emancipació de la minoria d'edat a què l'home s'ha reduït a si mateix: la participació democràtica en la discussió dels continguts morals (normes de convivència, règim de llibertats civils, autonomia individual i sociabilitat...) s'ha substituït per una participació democràtica

en l'elecció de persones representatives i de partits polítics als quals es reclama que duguin a bon port, amb sobrietat, simplicitat i criteris científics, tasques complexes d'administració: prevenir les crisis econòmiques, mantenir els índexs de creixement de béns materials... afanyar-se, en una paraula, a aplicar hàbilment a situacions concretes unes normes establertes a partir d'instàncies indiscutides encara que mítiques.

La tasca honesta d'un bon nombre de científics qualificats de les ciències de la natura, investigadors de les ciències socials o humanes, polítics de l'aparell de l'estat, és definida —en la seva voluntat de recerca de nous nivells d'emancipació individual— com una tasca d'estricta fidelitat a la lògica immanent de la racionalitat tècnica sense adonar-nos que la ciència i la tècnica, amb llur raó instrumental, poden suplir molt bé explicacions i resoldre problemes que abans cobrien la religió i la metafísica, però no poden cloure, per elles mateixes, l'inevitable debat sobre la moralitat dels fins que hom vol assolir i tampoc la qualitat de l'aplicació dels mitjans als serveis d'aquests fins.

Les discussions polítiques sobre la manera d'organitzar un ordre social just que englobi tots els membres de la societat no poden reduir-se a discussions polítiques sobre la manera d'arribar a un consens entre les forces democràtiques que es limiti a assolir mitjans d'organització tècnica sense qüestionar cap aspecte fonamental de les formes de llibertat a la societat civil moderna (forma d'estat, procés social productiu, esfera familiar, àrea comunicativa). Com ha dit Marcuse en llenguatge marxista, el problema, avui, és que les forces productives semblen haver entrat, amb el seu desenrotllament científico-tècnic, en una nova constel·lació amb les relacions de producció; ja no serveixen per a una il·lustració política que qüestionari les cosmovisions arcaïques i crítiqui legitimacions antiquades d'un repartiment desigual del treball i dels seus fruits. Ara, més aviat, s'han convertit en instrument de legitimació d'un ordre social irracional, profundament inhumà i destructiu, com hem vist en els fenòmens a què fem esment al principi d'aquestes ratlles.

La política, la vida social política, haurà, doncs, de pronunciar-se sobre les condicions que fan possible una societat veritablement racional, constituir-se en procés d'autoreflexió del desenvolupament històric de l'home, parlar, en resum, sense temor, de la «vida bona» (millor) —als problemes de justícia, llibertat, opressió— o bé deixarà de ser política per reduir-se a administració a mans d'una raó tècnica enfollida.

Miquel Rubirola i Torrent